

Πρωτογενείς πηγές ιστορίας- τα παλιά σχολεία στην Καρδίτσα

Στα πλαίσια του 3^{ου} Φεστιβάλ Ρετρό Καρδίτσας, τα ΓΑΚ Αρχεία Ν. Καρδίτσας συμμετείχαν στο Φεστιβάλ με έκθεση ψηφιοποιημένου εκπαιδευτικού αρχειακού υλικού με θέμα « Πρωτογενείς πηγές ιστορίας – τα παλιά σχολεία στην Καρδίτσα». Οι πολίτες της Καρδίτσας μπόρεσαν να ανακαλύψουν τον τεράστιο πλούτο των εκπαιδευτικών αρχείων και το σημαντικό ρόλο που έχουν τα Γενικά Αρχεία του Κράτους για τη διάσωση των αρχείων .

Η προϊσταμένη των ΓΑΚ Αρχείων Ν. Καρδίτσας ανέφερε: Η διάσωση των δημόσιων και ιδιωτικών αρχείων τα οποία αναφέρονται στην ιστορία και στην πολιτιστική κληρονομιά του ελληνικού έθνους και σε ό,τι έχει σχέση με τη διοικητική, οικονομική και κοινωνική ζωή του ελληνικού κράτους αποτελεί το σπουδαιότερο και σημαντικότερο καθήκον των αρχειακών υπηρεσιών της Χώρας. Γιατί δεν νοείται κατανόηση του παρελθόντος χωρίς την έρευνα των πηγών της ιστορίας μας. Τα αρχεία είναι πρωτογενείς πηγές, δηλ. προέρχονται από τη συγκεκριμένη περίοδο του παρελθόντος που τα δημιούργησε για να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένους σκοπούς. Για παράδειγμα, το αρχείο μιας δημόσιας υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ., σχολείο, ληξιαρχείο κτλ.) δημιουργήθηκε στη διάρκεια των χρόνων από έγγραφα που εξυπηρετούσαν τη λειτουργία της υπηρεσίας. Ο ιστορικός μελετά τα αρχεία αυτά για να αντλήσει τις πληροφορίες που χρειάζεται ώστε να αποκαλύψει τα ίχνη της δράσης των ανθρώπων είτε πρόκειται για την οικονομική ζωή (Δ.Ο.Υ.) είτε πρόκειται για τη σχολική ζωή και την πνευματική κατάσταση του τόπου (σχολικό αρχείο), είτε για τη θνησιμότητα ή την εξέλιξη του πληθυσμού (ληξιαρχικό αρχείο)

Η αρχειακή υπηρεσία της Καρδίτσας είναι νέα σχετικά. Όμως, με μεγάλη προσπάθεια και μόχθο από το 1991, έτος ίδρυσής της, μέχρι σήμερα έχουμε συγκεντρώσει 437 αρχεία τα οποία εκτείνονται χρονικά από το 1883.έως το 2011. Ιδιαίτερη προσπάθεια γίνεται τα τελευταία χρόνια να βρεθεί και καταλληλότερος χώρος να στεγάσει τα αρχεία αυτά, ώστε αφού υποστούν την κατάλληλη επεξεργασία (εκκαθάριση, ταξινόμηση και σύνταξη ευρετηρίου) να είναι ευχερέστερη η διάθεσή τους στην έρευνα.

Στην γενικότερη πολιτική των Γενικών Αρχείων του κράτους να γίνει κατανοητό το πόσο σημαντική προσφορά στον τόπο μας αλλά και στο έθνος γενικότερα να διασωθούν όσο το δυνατό περισσότερα αρχεία εντάσσεται και η διοργάνωση της σημερινής έκθεσης των εκπαιδευτικών αρχείων του νομού Καρδίτσας. Τα εκπαιδευτικά αρχεία, αποτελούν πολύτιμο εργαλείο έρευνας της ζωής των ανθρώπων γιατί διατρέχουν αδιαλείπτως- εφόσον διασωθούν ολόκληρα-, όλο το χρόνο ζωής των σχολείων που τα παρήγαγαν. Για παράδειγμα, ένα σχολείο που ιδρύθηκε το 1883, περίπου στην αρχή της κοινής μας ζωής με το ελληνικό κράτος, εφόσον διασωθεί , θα έχει στο αρχείο του μαθητολόγια κατ' έτος, γενικούς ελέγχους,

βιβλία πρακτικών διδασκόντων και άλλα έγγραφα και βιβλία μέχρι σήμερα! Όλους τους μαθητές της περιοχής, τα επαγγέλματα των γονιών τους, τα μαθήματα που διδάσκονταν, τους εκπαιδευτικούς που δίδαξαν, τα προγράμματα μαθημάτων, τις επιδόσεις των μαθητών, ακόμη και τις συνθήκες των διδακτηρίων, και πολλές άλλες πληροφορίες. Ένας θησαυρός δηλαδή πληροφοριών για τη ζωή στον τόπο μας που μας περιμένει να τον ανακαλύψουμε.

Ο κ. Λάμπρος Γριβέλλας στο πόνημά του με τίτλο «Τα σχολεία της περιοχής Καρδίτσας μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας» γράφει ότι «η κατάσταση της εκπαίδευσης στην Καρδίτσα και την περιοχή της κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι. είναι εν πολλοίς άγνωστη διότι δεν διατηρήθηκαν αρχεία...» Σήμερα, η κατάσταση έχει αλλάξει.. Στα ΓΑΚ Καρδίτσας φυλάσσονται 207 αρχεία σχολείων, το παλαιότερο των οποίων ξεκινά το 1898-1899. Όλα αυτά τα αρχεία έχουν ταξινομηθεί και έχουν ευρετήρια Υπάρχουν 40 ακόμη σχολεία που έχουν καταργηθεί, τα αρχεία των οποίων δεν έχουμε εντοπίσει ή δεν έχουμε κατορθώσει να τα παραλάβουμε. Είναι η επόμενη μέριμνά μας αυτή, να τα εντοπίσουμε και να τα φέρουμε στο Αρχείο. Μετά από αυτό, στόχος μας είναι η διενέργεια μίας ημερίδας ή ενός συνεδρίου, εφόσον υπάρξει ενδιαφέρον επιστημονικό, με θέμα την εκπαίδευση στην Καρδίτσα, πριν και μετά την ενσωμάτωση στην Ελλάδα.

Το αρχειακό υλικό των σχολείων προσφέρεται και για μαθήματα εκπαιδευτικά των σχολείων. Την παρούσα έκθεση μπορούν να αξιοποιήσουν εκπαιδευτικοί ώστε να οργανώσουν μαθήματα τοπικής ιστορίας. Τα αρχεία που φυλάσσονται στην υπηρεσία μας επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε εκπαιδευτικά προγράμματα και project. Ο μικρός μαθητής μαθαίνοντας για την ζωή του σχολείου πριν από πολλά χρόνια παράλληλα ευαισθητοποιείται για την ιστορία του τόπου του. Η γνώση της τοπικής ιστορίας είναι το έναυσμα για την αναζήτηση της ιστορίας του έθνους, εν τέλει του ανθρώπινου πολιτισμού.

Η προϊσταμένη
των ΓΑΚ Αρχείων Ν. Καρδίτσας
Αγγελίνα Ελπινίκη